

УВОД У СТАРИ ЗАВЕТ

НАСТАВНИК: ДР НЕНАД БОЖОВИЋ, ДОЦЕНТ

1. ПОДАЦИ О СТАТУСУ ПРЕДМЕТА У СТУДИЈСКОМ ПЛАНУ

- врста и ниво студија: Основне академске судије
- студијски програм: Богословско-катихетски; Богословско-пастирски.
- временске димензије наставе: I и II семестар (летњи и зимски семестар 2022/23)
- седмични фонд часова: 2+2 (богословско-катихетски), 2+1 (богословско-пастирски)
- статус предмета: обавезни предмет
- организациони облици наставе: предавања и вежбе
- евалуација знања: стицање бодова кроз предиспитне обавезе, тестове и испит после II семестра.

2. ЦИЉ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ

У погледу општег Увода у Стари Завет, циљ предавања биће савладавање основних предзнања неопходних за боље разумевање садржаја књига Старога Завета (појам Светог Писма и Светог Предања, историја развоја увода као науке у патристичком и модерном периоду, богонадахнутост, канон итд). Циљ посебног Увода у Стари Завет, који ће се обрађивати у другом семестру, јесте упознавање са историјом егзегетских истраживања појединачних библијских књига, као и резултатима до којих је дошла савремена библистика. Под тим се подразумева анализа места и времена настанка појединачних списа, њихових аутора/редактора као и основне теолошке поруке текста.

3. САДРЖАЈ НАСТАВЕ

Настава се састоји у обрађивању садржаја из два дела: Општи увод у Стари Завет и Посебан Увод у Стари Завет. Општи увод биће обрађен у првом семестру, а садржај предавања у другом семестру (посебан увод у Стари Завет) биће краће упознавање са садржајем старозаветних књига и историјом њихових литерарних истраживања са нагласком на настанку Петокњижја и пророчких месијанских места. Прилози са наставе ([пдф презентације](#)) могу се наћи на сајту Библијског института у рубрици [Увод у Стари Завет \(прилози\)](#). Снимљена предавања из Увода одржана академске 2020/21 могу се наћи на овом [линку](#) и препоручују се за коришћење студентима који нису у прилици да редовно слушају наставу.

4. САДРЖАЈ ВЕЖБИ

Садржај вежби односи се на темељно изучавање самог текста Св. Писма почев од Књиге постања закључно са Књигом о судијама. Студенти самостално излажу садржај појединих књига заједно са исагошким увидима о времену и месту настанка књиге као и о њиховом аутору (више види одељак 5Б). На првом часу одређује се термин за усмену вежбу, а распоред ће бити објављен на сајту.

5. ПРАКТИЧНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ – ОБАВЕЗЕ СТУДЕНАТА

Препоручљиво је да студенти редовно похађају наставу и вежбе, као и да долазе на појединачне консултације, а подстиче се и активно учешће у настави (посебно на вежбама).

5.1. Предиспитне обавезе

А) Неопходан услов за излазак на испит јесте испуњавање предиспитне обавезе. Од предиспитних обавеза из Увода у Стари Завет неопходно је урадити или писмену семинарску вежбу или бранити усмену вежбу на одређену тему у оквиру часова вежби. Одрађена предиспитна обавеза носи укупно 30 бодова. Тему за писмену семинарску вежбу студент може добити путем писања мејла наставнику на мејл nenadbozovic85@gmail.com (погледати упутства за писање званичног мејла на следећем [линку](#)). Наставник ће у самом мејлу образложити тему, литературу и обим рада. Упутства за израду семинарског рада и цитирање могу се наћи на следећем [линку](#), а начин цитирања [овде](#). Семинарски рад мора да садржи заглавље: име и презиме, институцију, место и време израде рада као и детаљан списак литературе. Завршени рад шаље се на мејл наставнику који проверава исти. Веродостојност рада врши се одбраном рада у термину консултација (четвртак 15.00-16.30). Одбрана се састоји у препричавању садржаја рада и уписа освојених бодова. Максимум освојених бодова путем вежбе јесте 30. Слање и одбрана писмене вежбе се мора завршити најкасније недељу дана пред почетак мајско-јунског испитног рока што је 15. мај 2023. године. Након овог рока се неће моћи добити нити тема, нити је могућа одбрана већ задате теме. Препоручљиво је да се писмена вежба (семинарски рад) уради већ у првом семестру.

Б) Тема за вежбу на часу добија се усменим путем током часова вежби код наставника. Као тема за семинарску вежбу добија се одређени број поглавља из Светог Писма које је неопходно детаљно ишчитати и припремити за усмену презентацију пред осталим колегама у датумима које наставник одреди у сагласности са студентом. За вежбу на часу могу се користити коментари из допунске литературе (видети одељак бб). Препоручује се коришћење издања Светог Писма Светог Архијерејског Синода из 2012. године с обзиром да оно садржи и све књиге ширег канона књиге на српском језику или нови превод Старог Завета професора Драгана Милина који је објавило Библијско друштво Србије (2021).

5.3. Предиспитни тестови

Студенти који редовно слушају вежбе имају могућност да стекну укупно 30 бодова путем полагања тестова. Постоје два теста у току године: први се одржава крајем зимског семестра у термину вежби или предавања, а други крајем летњег семестра. Термини се одређују унапред и о њима се студенти обавештавају током наставе. Тест се састоји од три питања која се раде сат и по времена. Питања на тестовима поставља наставник и тичу се градива које се ради на вежбама.

Главна литература за тест је само Свето Писмо. Сама питања на тесту су одређене личности или догађаји који су обрађивани на вежбама (пређено градиво се може пратити према актуелном распореду). Пример 1: питање - Агара (личност) – одговор: „Агара је робиња Сарина, пореклом Мисирка. Помиње се у Књизи Постања. Она је родила Авраму Исмаила...” (итд) и препричати догађаје које се тичу Агаре (налазе се у поглављима Пост 16 и 21). Пример 2: догађај – Саулова смрт. Саул је био цар Израилља и смрт његова и његових синова описана је на крају Прве књиге Самуилове итд.... (1Сам 31 и 2Сам 1). Укратко се може рећи да треба обратити пажњу на ликове који су носиоци радње: У Пост Аврам, Исак, Јаков, Јосиф и њихове жене, синове и евентуално слуге, а избегавати споредне генеалогije (генеалогija Исмаила, Исава) итд. У Изл-Пнз Мојсије, Арон, Марија и догађаје: препелице и мана у пустињи, вода из стене, битка са Амаликом и други. У ИНав обратити пажњу на Исуса Навина, затим на освајање градова Јерихона, Гаваона итд. У Суд обратити пажњу на сваку личност великих судија: Гедеон, Јефтај, Аод, Самсон... Градиво се у првој години завршава са Књигом Исуса Навина.

За други тест се узима само градиво које је пређено од датума првог теста до датума пред други тест. Бодови добијени на појединачним тестовима се сабирају и коначан резултат испита добија се укупним бројем освојених бодова. Надокнаде тестова и поправке оцене неће бити. Једино у случају спречености из здравствених разлога са уверењем лекара о немогућности похађања теста за тај дан наставник ће испитати студента у термину консултација. Они студенти који су из неоправданих разлога пропустили један од тестова настављају даље са 15 бодова мање (или 30 уколико су пропустили оба теста).

Студенти који нису урадили предиспитну обавезу могу изаћи на тестове, али не и на испит, односно без предиспитне обавезе не може им се уписати оцена са тестова. Тестови се раде на листовима А4 формата.

Први тест ће се одржати у последњој радној седмици првог семестра у терминима предавања или вежби. Други тест ће одржати у последњој радној седмици другог семестра у термину предавања или вежби.

5.4. Евалуација знања и испит

Писање и одбрана семинарске вежбе или одбрана усмене вежбе доноси 30 бодова. Тестови носе максимално 30 бодова. Испит садржи два питања и носи максимум 40 бодова (свако питање максимум 20 бодова). Испит садржи два питања и полаже се усмено (испитна питања погледати у одељку 7). Уколико студент на предиспитним обавезама и тестовима освоји минимум 51 бод, може уписати оцену 6.

5.5. Полагање испита у целости (интегрално)

Студенти који нису били у прилици да редовно слушају предмет и да полагају тестове, испит полагају интегрално у редовним испитним роковима. Уколико је студент урадио предиспитну обавезу и надокнадио бодове за присуство може изаћи на испит. Бодови се признају и у обновљеној академској години. Испит у том случају садржи 3 питања и полаже се усмено. Прво питање добија се из самог Светог Писма (погледати горе опис питања из Светог Писма, дакле, градиво са вежби). Друго питање добија се из Општег увода у Свето Писмо (1-18), а треће питање из Посебног увода (питања од 19-36).

5.6. Поштовање рокова:

Слање и одбрана писмене вежбе се мора завршити најкасније недељу дана пред почетак мајско-јунског испитног рока што је 15. мај 2023. године. Након овог рока се неће моћи добити нити тема, нити је могућа одбрана већ задате теме. Моле се студенти да поштују наведене рокове.

6. ЛИТЕРАТУРА

а) обавезна: (ИЗВОРИ) Свето Писмо Старог Завета (прев. Ђ. Даничић), Свети Архиепископски Синод СПЦ, Београд 2010 (са девтероканонским књигама); Свето Писмо Старог Завета (прев. Д. Милин), Библијско друштво Србије, Београд 2021. (ОПШТИ УВОД) Д. Милин, Увод у Свето писмо Старога завета, Београд 1991; Лексикон библијске егзегезе (прир. Р. Кубат/П. Драгутиновић), Београд 2018; (ПОСЕБАН УВОД) М. Ерделјан, Увод у Свето писмо Старога завета. Посебни увод, Фоча 2008;

б) допунска: Књига Постања (прев. А. Јефтић), Београд 2004; Свети Јефрем Сиријан, Тумачење на Књигу постања и изласка (прев. Н. Тумара), Крагујевац 2013; Д. Глумац, Библијска археологија, Београд-Србиње 1999; Р. Кубат, [Траговима Писма II – Стари Савез – Рецепција и контексти](#), Београд 2015, 17-78 (одељак о Септуагинти); В. Топаловић/Н. Ковач, Историјске књиге Старог Завета, Фоча 2015; ; Митр. Амфилохије Радовић: Историјски пресек тумачења Старог Завета, Никшић 1996; И. Томић, Старозаветни пророци, Београд 2006; W. J. Harrington, Uvod u Stari zavjet, izd. Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1987. А. Ninković, *Kako čitati Sveto Pismo*, Beograd 2017. В. Шнидевинд, Како је Библија постала књига, Крагујевац, 2011; еп. Тихон Радовановић, Лекције из Светога писма Старога завета, Београд 1930 и Историја превода Старог завета, Београд, 1929; еп. др Иринеј Ђирић, [Библијско казивање о постању света](#), Богословље 1926, 107-140. А. Иванов, Поучне књиге, Београд, 1974; С. Томић, *Poruka spasenja Svetog pisma Starog zavjeta*, Zagreb 1983.

7. СПИСАК ИСПИТНИХ ПИТАЊА

Општи увод:

1. О Светом Писму (СП као део Откривења и као књига)
2. Увод у Свето Писмо као наука (појам, подела и развој)
3. Развој писмености у Израилу и схватање ауторства
4. Историја старозаветног текста
5. Текстурална критика (појам и извори јеврејског текста)
6. Богонадахнутост – инспирација Св. Писма
7. Старозаветни канон (појам, настанак, канон у Цркви од 1-11. века)
8. Старозаветни канон код православних, римокатолика и протестаната
9. Старозаветни апокрифи
10. Септуагинта (LXX)
11. Рукописи и штампана издања LXX
12. Грчки преводи: Аквила, Симах, Теодотион
13. Хришћанске рецензије текста: Оригенова Хексапла, Лукијанова и Исихијева

14. Вулгата (Vg)
15. Таргум и Пшита
16. Превод на старословенски језик
17. Преводи на српски језик
18. Кратак преглед историје тумачења Светог Писма

Посебан увод:

19. Пентатеух – садржај и подела
20. Мојсије као аутор Пентатеуха (аргументи за и против)
21. Настанак Пентатеуха (хипотеза о четири извора и савремене теорије)
22. Књига Исуса Навина
23. Књига о судијама
24. Књига о Рути
25. Девтерономистичка историја: 1-2Сам
26. Девтерономистичка историја: 1-2Цар
27. Хроничарска историја: 1-2Дн, Јездрина и Немијина
28. Књига о Јестири
29. Књига о Јову
30. Псалтир и псалми
31. Приче Соломонове
32. Књига проповедникова
33. Песма над песмама
34. Књиге великих пророка (Иса, Јер, Јез, Дан и Плч)
35. Књиге дванаесторице малих пророка
36. Књиге ширег канона: Тов, Јуд, 1-4Мак, 2Језд, Прем, ИСир, Вар, ПЈер